

בבית המשפט העליון

רע"א 7975/06

בפני: כבוד השופט א' רובינשטיין

המבקשים: 1. גד אחימן
2. ורדה אחימן
3. שמואל אחימן

נגד

המשיב: מדינת ישראל - נציבות מס הכנסה

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בירושלים בע"א 9171/06 שניתן ביום 2.7.06 על-ידי
השופטים י' צבן, י' שפירא וי' נועם

בשם המבקשים: בעצמם

החלטה

א. בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי בירושלים (השופטים י' צבן, י' שפירא, י' נועם) בע"א 9171/06 מיום 2.7.06, אשר דחה ערעור על פסק-דינו של בית-משפט השלום בירושלים (סגנית-הנשיא ר' פרידמן-פלדמן) בתיק ה"פ 522/98 מיום 6.2.06, לפיו נדחתה בקשתם של המבקשים להכריז כי הם זכאים להחזר מס; זאת בגין תשלומי מס הכנסה ששילם אביהם המנוח (להלן המנוח) בשנים 1983-1986, לאחר שהוכר ביום 5.2.91 כנכה בשיעור של 100%, בתחולה משנת 1976 ואילך.

ב. טענתם המקורית של המבקשים בבית-משפט השלום הייתה, כי הם זכאים להחזרי מס בגין נכותו של המנוח, למן היום בו לקה בשיתוק - 3.5.76. לימים ניתן בבית-משפט זה פסק הדין בע"א 3602/97 נציבות מס הכנסה ומס רכוש נ' דניאל שחר ואח', פ"ד נו(2), 297, שביאר את הסעיף הרלבנטי לענייננו, סעיף 160(א) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], תשכ"א-1961, אשר לפיו ניתן לתבוע החזרי מס ששולם ביתר ששנים לאחור בלבד. המבקשים צימצמו איפוא תביעתם בהתאם.

ג. ב-25.12.1989 עתר המנוח לקבלת פטור בגין נכות בשיעור 100 אחוז. ב-27.3.90 הפנתה המשיבה את המנוח אל המוסד לביטוח לאומי, לבדיקה על ידי ועדה רפואית, לצורך קביעת אחוזי נכותו לצרכי מס הכנסה. ב-26.2.91 הודיעה הועדה הרפואית למנוח, כי נקבעה לו נכות בשיעור 100 אחוז לצמיתות החל מיום 3.5.76. במכתב הועדה צוין כי המנוח זכאי לפטור ממס על הכנסתו מיום 3.5.76.

ד. המנוח הלך לעולמו, למרבה הצער, ביום ט"ו בכסלו תשנ"ב - 22.11.1991. ב-28.10.92 שלחה אלמנתו מכתב לנציב מס הכנסה, בו ציינה כי נקבעה למנוח נכות בשיעור 100 אחוז, וכי היא מבקשת את החזר המס המגיע לה. בסופו של יום נתקבלה בקשתה, והוחזרו לה כספי מס לתקופה של 6 שנים לאחור מיום הגשת בקשתה - 28.10.92, קרי מאז 1986.

ה. המבקשים טענו, כי ההחזר מגיע להם 6 שנים לאחור מיום הגשת בקשת הפטור על ידי המנוח, 25.12.89. המשיבה טענה מנגד, כי בקשה כדין מעולם לא הוגשה, וכי הכירה בבקשת האלמנה כבקשה להחזר מס לפנים משורת הדין. מעשית נוגעת המחלוקת בין הצדדים להחזרי מס לתקופה שבין דצמבר 1983 (שש שנים אחורנית מדצמבר 1989) לאוקטובר 1986, המועד ממנו שולם לאלמנה בעקבות פנייתה באוקטובר 1992 – שש שנים לאחור.

ה. בית-משפט השלום דחה את תביעתם של המבקשים בקבעו, כי כדי לקבל החזר מס יש להגיש בקשה המסתמכת על דו"ח לפיו שולם מס יתר, וכי המסמך היחידי שהוגש על ידי המנוח ב-1989 היה "בקשה לקבלת פטור". בקשה זו - כך נקבע - איננה בקשה לפתיחת שנים "סגורות" ולקבלת החזר מס משנים קודמות, אלא בקשה שיגרתית לקבלת פטור, שהוא רלבנטי לשנה השוטפת בלבד. לא זו אף זו: אין כל מחלוקת על כך, כך נקבע, שגם לאחר שביום 26.2.91 נשלחה למנוח ההודעה בדבר קביעת הנכות, ועד לפטירתו ביום 22.11.91, לא הוגשה בקשה נוספת ולא הוגשו דו"חות מתוקנים לשנים הקודמות; דהיינו, מעולם לא הוגשה על ידי המנוח בקשה להחזר מס, וממילא לא היה מקום לדון בה. עוד קבע בית-משפט השלום, כי הבקשה הרלבנטית הראשונה שהוגשה היא זו של אלמנת המנוח, ביום 28.10.92, ולפיה גם נעשו החזרי מס, קרי, עד 1986 אחורנית. בנסיבות אלה, נדחתה הבקשה.

ו. על פסק-דינו של בית-משפט השלום הגישו המבקשים ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים.

ז. בית-המשפט המחוזי דחה את הערעור בקבעו, כי "בקשה לקבלת פטור" שתכליתה קביעת דרגת הנכות ושיעור הפטור או הזיכוי ממס, חלה לכאורה על שנת המס השוטפת, וכי על נישום המבקש לפתוח שומות סגורות לשנים קודמות ולקבל החזרי מס בגינן - להגיש בקשה מפורטת ומנומקת כדבעי. משלא הוגשה בקשה כאמור, לא קמה עילה לחיוב המשיבה בתשלום החזרי מס ליורשי המנוח לשנים המבוקשות.

ח. מכאן הבקשה הנוכחית. המבקשים חוזרים על טענותיהם בערכאות הקודמות. לשיטתם טעו בתי המשפט בקביעתם כי טופס "בקשה לקבלת פטור" איננו בגדר בקשה לפתיחת שומות סגורות לשנים קודמות לפי סעיף 147 לפקודת מס הכנסה ולקבלת החזר מס.

ט. לאחר שעיינתי בבקשה ובנספחיה מצאתי, שאין בידי להיעתר לה. עניינה של המבקשת נדון כבר בהרחבה בפני שתי ערכאות, ואין הבקשה באה בגדר המקרים שבהם מתעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית או ציבורית רחבה, שלגביהם תישקל מתן רשות ערעור בגלגול שלישי (ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ פ"ד לו(3) 123, 128 (מ"מ הנשיא - כתארו אז - שמגר)); עיקרה הוא במחלוקת הפרטנית שבין הצדדים.

י. המסגרת הנורמטיבית באשר למס הכנסה ששולם ביתר מצויה בסעיף 160(א) לפקודת מס הכנסה, הקובע החזר בעבור תשלום יתר לשש שנים אחורנית. הוראת חוק זו בוארה כך: "אדם ששילם מס הכנסה ביתר זכאי להשבת תשלום-היתר תוך תקופה מסויימת; שניים, אדם לא יזכה בהשבת מס-יתר ששילם אלא בגין שש שנים לאחור מאז הגשת דו"ח המצביע כי אכן שילם מס-יתר. אין החזר מס בלא הגשת דו"ח, ומשהוגש דו"ח המצביע על זכות להחזר מס, לא יוחזר מס אלא בגין שש שנים לאחור מאז הגשת הדו"ח" (דברי השופט - כתארו אז - מ' חשין בע"א 3602/97 נציבות מס הכנסה ומס רכוש - נ' דניאל שחר, פ"ד נו(2), 297, 306).

יא. בענייננו הובהר כי המסמך שהוגש על-ידי המנוח היה "בקשה לקבלת פטור" שהוגשה ביום 25.12.89. בקשה זו, כפי שציין בית-משפט השלום, איננה בבחינת דו"ח המצביע על זכות להחזר מס והמנוח לא הגיש בקשה להחזר מס. אלמנתו היא שהגישה בקשה ביום 28.10.92, ובה עתרה להחזר. בקשה זו נענתה על-ידי המשיבה. עיינתי בטופס ה"בקשה לקבלת פטור". אכן, אין נזכרת בכותרתו שנת מס, אך מסעיפיו ניתן ללמוד כי הוא מייחד עצמו לשנה פלונית, כגון משבצת המציינת תלמיד בבית ספר

שהוצאותיו לשנה פלונית הן כך וכך, או זיכוי בקשר לתרומות שמעל לסכום השנתי המאושר, וכיוצא בזה. ברור מעל לכל ספק, שאין בטופס בקשה להחזר.

י"ב. אוסיף, כי יש היגיון בקביעה, המופיעה בחוקים שונים, בדבר הגבלת החזרים לאחור לתקופת שנים אחדות; כך - למשל - בתביעות לקצבאות נכות; ראו סעיף 18 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959 (נוסח משולב). עמד על כך בפירוט השופט חשין בפרשת שחר הנזכרת בעמ' 324-333, וראו והשוו; במיוחד ראו הערותיו באשר להתישנות במשפט הציבורי ובדיני המס, והצורך בודאות תקציבית המונח, בין השאר, ביסוד ההתישנות (עמ' 327-329). אכן, במונחי צדק מוחלט, ככל שדבר מעין זה קיים, יתכנו סימני שאלה גם במקרה דנא; אך הצדק אינו רק כלפי היחיד אלא גם כלפי הציבור, ואשר על כן נקבעו מסגרות שהכל חייבים בהן, ואל מול אי נוחות המתעוררת כלפי מצב הפרט ניצבת אי נוחות של הציבור, שהכתיבה הסדרי התישנות (ראו והשוו שם, 333, והדברים המצוטטים מע"א 4012/96 בני שחף נ' הבנק הבילאומי הראשון, פ"ד נה(1) 492, 505).

י"ג. כללם של דברים, אין בידי להיעתר לבקשה.

ניתנה היום, כ"ח בכסלו תשס"ז (19.12.06).

ט פ ר ט